

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

IV. Idem aliquando suam literae dignitatem servat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

præcipue usurpabat: *Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus*: & hoc etiam è Col. 2. A
 16, 17. *Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in potu, aut in parte diei, aut neomenia, aut Sabbatorum:*
Quæ sunt umbra futurorum, corpus autem Christi, aliisque multis, quæ lib. 4. De princip. cap.
 2. & libr. 4. contr. Cels. recitantur. Nonnulla quoque Iohannes, nonnulla etiam Chri-
 stus Dominus ad allegoriam trahenda docuit: quibus exemplis fretus Origenes in allego-
 rias poterat excurrere, si modum tenuisset. At Celsus eiusmodi interpretationes in ca-
 lumniam trahebat, cum diceret multa in Scripturis haberi honestati morum parum con-
 sentanea, iisque allegoriarum prætextum à Iudæis & Christianis consulto obtendi, cum
 omnem tamen allegoriam respicerent, ac meræ essent fabulæ. Respondet Origenes in
 eam sententiam, quasdam historias historicum complecti sensum, quasdam dedita opera
 ad id esse scriptas, ut allegorice interpretentur: cui multis Scripturæ locis fidem facit. B
 Tum quia adjecterat Celsus conscriptas in Libros sacros allegorias turpes esse & absur-
 das, hoc in Philonis vel Aristobuli commentarios jactum suspicatur Origenes ab impuro
 Sophista, quamvis multa inde Græci Philosophi suos in usus exceperint: Numenii quo-
 que Pythagoreum, *πολλὰ γὰρ τῶν συζητημάτων ἀπὸ ἐπιεικῶν τὰ μαυρία, καὶ τῶν ἀπειρητῶν, καὶ*
καὶ ἀμειβόμεναι ἕρπυδι ἑσποδογώνων. Atque hæc Adamantio ad interpretandam allegoric Scri-
 pturam alluxisse facem reperio. Quo eum etiam perpulit præbita à Marcione occasio, pe-
 stifero Hæretico, qui eum perpetuis velitationibus confistabatur: is enim cum allegorias
 à Scripturæ expositionibus penitus excluderet, ejus oppugnandi studio contraria omnia
 secutus est, allegoriisque consulto indulgit. Quod & aduersus literæ sectatores factum ab
 eo conjicere licet ex ijs quæ Homilia 14. in Levit. ipse conscripsit. C

IV. Attamen accuratius scripta eius evolventi multa occurrent, in quibus suam literæ
 dignitatem servat, & de ea æqua ac recta scribit; historicum in aliquibus admittens sen-
 sum, allegoricum in pluribus, in multis utrumque. Quid usitatus illi ad populum peroranti,
 quam mysticæ expositioni interpretationem literæ veluti fundamentum subterne-
 re? Homilia quidem priore in Genesim versum 27, & 28 primi capituli edisserens ab ex-
 planatione literæ auspiciatus ad allegoriam transit. Homilia sequenti verba facturus de fa-
 brica aræ Noiticæ, *Primo omnium, inquit, videamus quæ de ea secundum literam referuntur, &*
quæstiones proponentes quæ obijci à pluribus solent, etiam absolutiones earum ex his quæ nobis sunt à ma-
goribus tradita, requiramus; ut cum huiusmodi fundamenta jecerimus, ab historicæ textu possimus
ascendere ad spirituales intelligentiæ mysticum & allegoricum sensum, & si quid in eis arcanum continetur, D
aperire. Homilia 7. in Genes. de Isaac & Ismaele agens Apostolum narrat allegorice in-
 terpretandam eorum historiam censuisse; tum ait: *Quid ergo? Isaac non est secundum carnem*
natus? non eum peperit Sara? non est circumcisus? hoc ipsum quod ludebat cum Ismaele, non in carne
ludebat? Hoc est enim quod mirabile est in Apostoli sensu, quod de quibus non potest dubitari quin secun-
dum carnem gesta sint, hæc ille dicit esse allegorica: ut nos quid faciendum sit in cæteris noverimus, &
in his maxime, in quibus nihil divina lege dignum historica videtur indicare narratio. Homilia 14. in
 Levit. Cum Scripturas quis legit, & literam quidem sequitur, intellectum autem repudiat spiritalem,
 hic matrem quidem Israëlitam habet, id est literam; sensum vero, quia spiritalem non sequitur, sed car-
 nale, illi est Ægyptius pater: & mox: *Nos vero qui ex utroque genere Israëlita sumus, & literam, E*
 & spiritum in Scripturis sanctis defendimus. Totam vero in eius rei tractatione Homiliam con-
 tinit, quæ undecima est in Num. ubi de primitiarum oblatione disputans; *Hanc ergo Legem,*
inquit, observari etiam secundum literam, sicut & alia nonnulla, necessarium puto. Postea sic
ait: Sunt qui ita dicant, quia si aliquid Domino observandum est secundum literam, cur non & cuncta
servemus? Si vero ad spiritalem intelligentiam, quæ Lex continet, referenda sunt, nihil omnino secun-
dum literam, sed spiritualiter debent universa discerni. Nos autem utriusque assertionis insipientiam
temperantes, qualis regula in huiusmodi Legis sermonibus observanda sit, ex auctoritate divinarum
Scripturarum proferre tentabimus. Tum haberi dicit in Scriptura Leges, mandata, justificatio-
nes, præcepta, testimonia, & judicia, à se invicem discreta & diversa, quæ neutiquam per-
miscenda & confundenda sint, licet hæc omnia nonnumquam unico Legis nomine signi-
fificentur: Legem ergo, juxta Apostolum, umbram habere futurorum bonorum; reliqua F
 non item: *hæc ergo singula, quæ nequaquam penitus secundum literam observanda dicit Apostolus,*
omnia fere apud Moysen sub Legis titulo designari: quæ autem mandati nomine censentur, puta
isthæc: Non occides, non adulterium facies, non furaberis, & reliqua hujusmodi, secundum
literam esse observanda; nam Quid opus est in his allegoriam querere, cum adificet etiam
litera? inde sic concludit: Ostendimus ergo esse quedam quæ omnino non sunt servanda secundum li-
teram Legis, & esse quedam quæ allegoria penitus immutare non debet, sed omnimodo, ita ut Scripture
de ijs continent, observanda sunt. Ostendit postmodum aliqua secundum literam servanda
esse, & allegoricum tamen sensum complecti, velut illud: Propter hoc relinquet homo patrem
& matrem, & adhaerebit uxori suæ, & erunt duo in carne una, quod juxta Apostolum & mysteria
 continet, & secundum literam observandum est. In hoc etiam censu ea collatæ quæ de

A Ismaele & Isaaco in Scripturis tradita ad allegoriam Paulus retulit, & quæ de primitiis offerendis fanciuntur. Subjungit denique: *Ostenimus, (ut opinor) auctoritate Scripturae divinae, ex ijs quæ in Lege scripta sunt, aliqua penitus refugienda esse, & cavenda ne secundam litteram ab Evangelij discipulis observentur; quædam vero omnimode, ut scripta sunt, obtinenda; alia autem habere quidem secundum litteram veritatem sui, recipere tamen utiliter & necessario etiam allegoricum sensum. Atque eorum discretionem sapienti Scripturarum interpreti permittit.* Constat certe plerisque locis sensum utrumque admittere Codices sacros, ut testis est ipse Paulus 1. Corinth. 10. 1. & Galat. 4. 24. constat & illud, solum in nonnullis allegoriam esse requirendam; quidquid contra obtrudant Scholastici quidam; velut ubi de spontanea sui ipsius castratione Christus loquitur: atque in

B istis verum est quod ait Hieronymus Apolog. 1. in Rufin. cap. 6. *Quando dico tropicam intelligentiam, docco verum non esse quod dicitur, sed allegoria nubilo figuratum.* Non alium autem aliis inesse sensum quam historicum censent aliqui. At Origenes etiam hunc solummodo in aliquibus requirendum esse sensum putet, ne hæc quidem tamen mysteriis vacare existimat; hujus enim illud pronuntiatum est Homil. 1. in Exod. *Ego credens verbis Domini mei Iesu Christi, in Lege & Prophetis iota quidem unum, aut unum apicem non puto esse mysterium vacuum, nec puto aliquid horum transire posse, donec omnia fiant.* Vnde libr. 4. *ἀπὸ ἀρχῆς*, cap. 2. pleraque Scripturæ sacræ mysteria hominibus ignorabilia esse fatur. Per pauca quidem, sed ad purgandum Origenem satis apposita protulit Apologiae auctor è libr. 2. *ἀπὸ ἀρχῆς*, cap. 2. magna ex parte petita, in quibus Veteris Testamenti historias, non ficticias, sed veras esse

C prædicat, & ab iis necessario admittendas, qui salutem adipisci cupiunt. Quid quod historicam sæpe, mysticam, & moralem in Scriptura expositionem rimatur; velut Homil. 17. in Genes. differens de benedictionibus Patriarcharum; *ὅτι ἡ res, inquit, nobis ἰσχυρίσθη (ut in alijs fecimus) explanationis materiam subijcit, ita ut benedictiones historia locum seruent; prophetia vero mysticam atque dogmaticam; quorum correctio & obijurgatio moralem dirigat stylium: atque triplicem hæc explanationem in reliqua Homilia persequitur.* Quæ quidem in Origenis gratiam ab Interpretibus conficta & interpolata ne caussere: ecce enim tibi illum Tomo 15. in Matth. p. 382. dictum hoc Christi: *si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus*, ad allegoriam, sprete littera converti vetantem, & ne quis id attentare audeat, historiis Ethnicorum quibusdam absterentem.

D V. His animadversis facilis est jam dijudicatio, æquane censura Origenem vexaverit Eustathius Antiochenus, qui acerrime præ reliquis ipsius allegorias insectatus est in Diagnostico De engaltrimytho. Ac primum id queritur, eum cetera allegoriis alioqui pervertere solitum, Deos illos quos de terra ascendentes videre se Saül dicebat Pythionissa 1. Reg. 28. 13, ad litteram exposuisse. Profecto de illa Samuëlis evocatione idem quod Origenes plurimi tradiderunt; ut dicemus infra. In eo autem quod Angelum simul cum illo ascendisse ratus est, multorum quoque iuvatur suffragiis, qui Angelos *ἄγγελοι* animabus adiungunt, quemadmodum superius ostendimus. Nullam ergo sui carpendi anam hic obtulit. Difficilior ejus foret defensio, si id objecisset, quod à multis obiici solet, omnia eum fere in allegoricum traxisse sensum, præterquam illud Sospitatoris, quo voluntariam sui ipsius, cœlestis regni consequendi causa, executionem commendat, & illud quo unicum servandam tunicam, abijcienda calceamenta, in crastinum neutiquam prospiciendum esse ait; quæ allegoricam tamen interpretationem maxime omnium postulabant. Attamen temerarius juvenilis ætatis calor exculationi est, quo vigente talia attentavit; sed prodeuntibus annis mutasse consilium id mihi persuadet, quod spontaneam castrationem damnaverit Tom. 15. in Matth. p. 368. ut alibi à nobis observatum est. Alterum id expostulat Eustathius, quod Paradisum terrestrem, & fructiferas Paradisi arbores allegorica expositione aboleverit. Hoc ipsum fere criminati sunt, quotquot allegoricas ipsius interpretationes damnasse notavimus. At patrocinator Philo Iudæus, è cuius libris *ἡ ἀποστολική*, & Allegor. Leg. 1. suam de Paradiso sententiam mutuatus est. Futilis est

F sequens Eustathij cavillatio in vocabulo *ἡδὴ*, quo Paradisi historiam Origenes appellavit; cum Grammatici sciant *ἡδὴ* nomine res quoque vere gestas significari, quemadmodum Historiarum nomine fabulæ quoque nonnumquam intelliguntur. Propertius lib. 4. Eleg. 1. *Hæc nus historia*, cum Trojæ fabulas fuisse persecutus. Pergit conquiri Eustathius quod effosus ab Abrahamo puteos in allegoriam derivaverit, qui sua tamen ætate supererant. Verum vel illud postremum iniquam eius criminationem satis refellit; nam Origeni qui tot in Iudæa transegit annos, ignoti esse non potuerunt hi putei; tamne vero projecti ipsam pudoris fuisse credemus, ut rem in propatulo positam, & omnium oculis obviam, commentitiam esse ac ficticiam affirmaverit? Isaaci præterea & Rebecca res gestas immutasse eum refert. Certe Homilia 10. in Genes. quam hic designasse videtur Eustathius, id habet Origenes: *Sæpe jam dixi quod in his non historia narratur, sed mysteria con-*